

К.Р. Квинт

**Книга Квинта Курция о делах
содеянных Александра
Великого царя Македонского**

**Москва
«Книга по Требованию»**

УДК 93
ББК 63.3
К11

К11 **К.Р. Квинт**
Книга Квинта Курция о делах содеянных Александра Великого царя Македонского / К.Р. Квинт – М.: Книга по Требованию, 2021. – 492 с.

ISBN 978-5-458-14783-5

Преведена повелением царского величества с латинского языка на россияис-
кий лета 1709 го. И напечатана в Москве того же лета в октябре месяце.

ISBN 978-5-458-14783-5

© Издание на русском языке, оформление
«YOYO Media», 2021

© Издание на русском языке, оцифровка,
«Книга по Требованию», 2021

Эта книга является репринтом оригинала, который мы создали специально для Вас, используя запатентованные технологии производства репринтных книг и печати по требованию.

Сначала мы отсканировали каждую страницу оригинала этой редкой книги на профессиональном оборудовании. Затем с помощью специально разработанных программ мы произвели очистку изображения от пятен, клякс, перегибов и попытались отбелить и выровнять каждую страницу книги. К сожалению, некоторые страницы нельзя вернуть в изначальное состояние, и если их было трудно читать в оригинале, то даже при цифровой реставрации их невозможно улучшить.

Разумеется, автоматизированная программная обработка репринтных книг – не самое лучшее решение для восстановления текста в его первозданном виде, однако, наша цель – вернуть читателю точную копию книги, которой может быть несколько веков.

Поэтому мы предупреждаем о возможных погрешностях восстановленного репринтного издания. В издании могут отсутствовать одна или несколько страниц текста, могут встретиться невыводимые пятна и кляксы, надписи на полях или подчеркивания в тексте, нечитаемые фрагменты текста или загибы страниц. Покупать или не покупать подобные издания – решать Вам, мы же делаем все возможное, чтобы редкие и ценные книги, еще недавно утраченные и несправедливо забытые, вновь стали доступными для всех читателей.

Серия Книжный Ренессанс

www.samizday.ru/reprint

К Н І Г А П Е Р В А Я.

3

Въ тожде время фїліппъ їсѣ саспражї убѣжалъ, і многое время не царемъ, но нагдїрателемъ сіроуы бѣлъ; но егда тяжчаїшія бранї прїблїжілїся, а помощь не скорая во ожданїї младенца бѣла, прїнужденъ отъ народа царство македонское зѣ пребывающее, воїнскїмі наукамі, і фїлософскїмі регуламі вооруженъ, воспрїімаєтъ лѣта четверосотнаго, отъ созданїя града, Олімпїады 105. Въ самомъ убо царства началъ бесчисленному множеству дѣлъ разнѣ наставшу, окрестнымъ народамъ отъвсюду на македонїю устремляющимся, і воїнамї акї віхромъ нѣкїмъ, на разоренїе македонїи многимъ ясыкомъ, їсѣ разныхъ мѣстъ во едїно время стекающимся. Царь фїліппъ опасно дѣямї весьма рассуждая [со всѣмї бо равну воїнствомъ бѣмї не мощно ему бѣло] со їнымї прїмїрїлїся, а отъ їныхъ откупїлїся, а легкїя воїны началъ, да бы боязливая воїновъ сердца утвердїтї, і себѣ отъ непрїятелеї поношенїе отбѣмї.

Первая ему со аѣїняны воїна бѣла, которыхъ крѣпкїмі осадамї побѣдїлъ, і не предавъ їхъ мечу страха радї тяжчаїшія воїны, всѣхъ жївыхъ бесъ откупа отпустилъ. Сїя мїлостъ ему велїкую славу і честъ сотворїла.

По сїхъ плѣнїхъ пеонѣ, ратъ на їлліріанѣ воздвїгнулъ, і тамо многїя непрїятелеї тѣсячї порубївъ, Ларїссѣ градъ їспряднѣшїї всялъ.

Оттуда на ѳессаловъ обрамїлїся, не отъ желанїя корбїстї, но воїнству своему сілу ѳессалїскїхъ

всадниківъ прісовокупити хотѣлъ, нічого такъ інаго какъ брані боящіхся. Которыхъ нечаянно одолѣвъ і подв іго покорївъ, прісовокупя пѣшихъ і коннихъ крѣпчайшія полкі, непобѣдимое устроївъ воїнство.

Которымъ дѣлаамъ благополучно учіненымъ, філіппъ Олімпіаду, Неоптолема царя молосскаго дочеръ вв жену себѣ взявъ, ходатайствомъ о брацѣ воспитателю дѣвци Арісѣ царю молосскому, которіи сестру Олімпіади Трояду, женою імѣлъ: которая віновна его погібелі, і всѣхъ слыхъ сталася, ібо егда царство умножити чресъ сродство съ філіппомъ почаявъ, отъ негоже своего государства лішенъ во ісгнанії состарѣлся. По брацѣ же філіппъ во снѣ видѣвъ что ко чреву женіи своєї великую пріложилъ печатъ, которая [по его мнѣнію] лвово імѣла подобіе, еже волсві тако істолковалі, что она чревата, і сердца мужественнаго і лвови пріроді младенца іматъ родити. По томъ егда філіппъ градъ Меоонъ obleжалъ, верженіемъ стрѣлы, деснаго ока лішілся. Однакоже просящымъ пріміреніе давъ, і кротокъ къ побѣжденымъ явілся. Такожє градъ пагу взявъ, царству своему прісовокупилъ. Трівалловъ такожє покорилъ народъ, і на вся бліжнія страны находя, всѣхъ акі едїнымъ устремленіемъ побѣдилъ. Покоренымъ же бившимъ окрестнымъ странамъ, і утверждєну царству македонскому, егда возвратілся вв домъ, роділся ему
Александръ

Александръ сынъ отъ жены олимпіады, осмага дне мѣсяца апрѣля, якоже повѣствуемъ плутархъ. (А которыи того на латинскіи діалектъ преводѣль, пишеть, о осмомъ дні августа: о семъ чѣе погрѣшеніе, въ недоумѣніи естъ.) Філіппъ прочее акі отъ надежды нѣкія на обладаніе всѣхъ проісведе коварство, греческія грады, которыми господствовать всякъ хотѣль, всѣ подъ свою власть покорѣль. Меншімъ бо совѣтуя да бы противу болшихъ воевалі, всѣхъ на другъ друга умышленно подвѣгнулъ. Отъ ебановъ такожъ [которыя прежде его акі непріятеля отгнати тщѣлись] на Лакедемонянъ і фокенсовъ устремѣлся, которыя капіще Аполлоново разграбя, воіновъ нанялі на него, убѣждающеі нуждѣ, надъ которыми філіппъ обладатель въбранъ стался, а грабітелеі смерті предавъ, і великую оттуду у всѣхъ народовъ славу получѣль; Всѣхъ на послѣдокъ яко государь і повелѣтель побѣжденныхъ равнѣ і побѣдителеі въ подданствѣ бытіи принудѣль. оттуду въ каппадокію проходя, поплѣнивъ і побѣвъ порубежныхъ владѣтелеі, всю страну государству македонскому прісовокупѣль: і Олінеѣ покорѣвъ, на еракію устремѣлся. ібо егда два брата еракістіи царі о рубежахъ царства прю імуше, судію распрѣі своїхъ ісбралі его. філіппъ же на судъ акі на бранѣ, нечающымъ братіямъ, со устроенымъ своимъ воінствомъ прішелъ, і обоіхъ, царства лішілъ, о котормъ распрю

імблѣ. всѣхъ обладающихъ научая, что согласіе къ сохраненію царствъ, утвержденію і княженію болшая помощъ иматъ быті.

Александръ же достіже і 2 лѣтъ возраста, гдѣла воінская сѣло любіті, і вѣсокія пріроды обѣвляті яснѣя прізнакі начатъ. І егда отъ сверстніковъ нѣкоторые вѣпросілі его, хочетъ лі на Олімпійскомъ полѣ храбростъ свою показати; [понеже скоръ бѣ ногамі] отвѣща. хотѣлъ бымъ, поістиннѣ, ежелі бы со мною цареі храбростъ, показующіхъ імблѣ. Послучаю же нѣкогда по отшествіі філіпповѣ, егда послы отъ царя персідскаго прішлі, сіхъ угощеніемъ і благонаравіемъ побѣдѣлъ, і вѣ любеснѣішее себѣ содружество прівлече, ібо удѣвлялся, что онъ нѣ о чемъ маломъ ілі о гдѣтскомъ іхъ вѣпрошалъ. но ілі о далекості пугеі, ілі о прѣжніхъ пугешествіа способахъ; такожде много о царѣ каковъ ко пріятелемъ і непріятелемъ являється. Тако і о персахъ вѣпрошалъ каковы храбростію і мужествомъ. Сему удѣвѣвшеся послы, пространно разшѣренную філіппову славу і честъ, са такую гдѣтіща остроу, і болшее нагъ лѣтмъ ума превосходітелство, нѣ вѣчто вѣбнілі. Колікожды егда ілі о учінівшеся славнѣмъ боемъ каковоі побѣгѣ вѣсѣщалося: не велмі веселілся, но ко своімъ сверстнікамъ отвѣщаль, о гдѣті, отецъ моі всѣмъ обладаетъ, такъ что мнѣ сѣ вамі о велікомъ і знатномъ нѣ о едіномъ останетсѣ гдѣлѣ хвалітсѣ.

сансже

санже не сластолюбїя , їлі їмбїня , но єдїнїхъ храбрїхъ дѣлѣ , і славы єдїно желанїє їмблѣ ; і колїко болшая богатства отѣ отца прїїмалѣ , толїко рассуждалѣ себе самага меншая чїніті . Того радї распространяющуся государствѣ , расумбвая что ко устройенїю знатнїхъ дѣлѣ матерїа отѣ велїкїа частї оскудѣетѣ . не ко їзобїлству не кѣ роскошамѣ , но кѣ бранемѣ і воїнамѣ распалялся , і ко владѣнїемѣ , откуду бы себѣ чресѣ храбростї славу і їмене бесмертїє [которая надежда нї Александра нї їнаго кого добраго оболстїла] стяжатї , желалѣ . Сего радї многїмѣ нагсїрателемѣ , і учїтелемѣ бѣлѣ врученѣ . Обаче во первїхъ Арїстотелю , отѣ котораго наукѣ свободнїмѣ вѣ десяти лѣтѣ наученѣ бѣлѣ .

Вѣ тожде время фїлїппѣ ко делфомѣ послалѣ , вопрошая о наслѣднїкѣ своемѣ , таковѣ отвѣтѣ получїлѣ , сеї на послѣдокѣ твоїмѣ царствомѣ , і всѣмѣ кругомѣ семнїмѣ обладаетѣ , котораго букефалѣ [конѣ вологлавѣ] на себѣ понесетѣ .

Бѣлѣ же букефалѣ , конѣ вїдомѣ їсряднїї , і велмї жестокѣ , котораго фїлонїкѣ ессалїїскїї фїлїппу за трїдесятѣ талантовѣ сребра купїлѣ . Сего многое время фїлїппѣ за самворамї желѣзнїмї хранїма їмблѣ ; обаче бѣлѣ таковѣ свѣрѣнѣ , яко нїкто дерснулѣ владѣтї їмѣ . Того радї фїлїппѣ отѣдалїті і отпрїнутї его повелѣ . Александрѣ же вѣ то время прїлучївся , рече , какова

коня

коня оні погубляють, отъ неіскуства бо, ілі грубянства, владѣті їмъ не умѣють. і егда дівною хітростію бесѣ бітія управілъ коня, послѣді же всѣдъ на него, поскакалъ, ногами понуждая, і помалу удержавъ уздою коня управілъ, і тако ѣсдівшіму въ главу поцѣловаль отецъ, іспустивъ слесѣ рече; інаго о сѣне себѣ равнаго царства іщі, понеже тебе уже македоніа не можетъ вмѣстити. Пророчествоваль мужъ разумній, что тако превисокій отрокъ не будетъ доволствоватися отеческою державою.

По томъ філіппъ грецію воеваніи умислілъ. къ чему добро бітіи уразумѣлъ, да бы вісанію славній і пріморскій градъ подъ властѣ свою покорілъ, котораго ему протівящася осадою облежалъ, оставівъ въ дому попеченіе о царствѣ сѣну своему Александру, шестѣ надесять лѣтъ возраста імущу. Сеі градъ отъ павсаніи спартанскаго царя созданъ, по томъ отъ константіна славою і богатствомъ умноженъ і обновленъ, і отъ імене его константінополъ наречеся. около тѣсящїста і пятїдесяті лѣтъ греческаго царства престолъ, і всего востока глава бѣлъ. Нынѣ же [о боже] турецкаго народа владѣнію подлежіть.

Но да къ філіппу возвращуся. Істоцивъ убо во облеженіи многое богатство, расбїваніи по морю начатъ, і сто седмїдесять карабелї въ добычѣ похїтілъ, і ратнїмъ своїмъ расдѣлілъ. і да бы во облеженїи

женіі єдінаго града тако великое воїнство не медліло, съ сілнѣишімі пошедь, многія въ херсонѣ грады разорїль. По томъ сына Александра осмѣнадесять лѣтъ їмуща, (храбрості, і способностямъ во устроєніі дѣль велмі їскусна суца, да бы на отеческої воїнѣ, первыя храбрості своея предложїль обученїе,) къ себѣ прїзваль. Снїмже въ скїѣю згодьчї радї обьычаемъ купеческїмъ пошелъ, їздївенїя воїнская їною воїною хотя наполнимі, і оную разорївъ, двадесять тїсящъ мужеска і женска полу поплѣнївъ, скотовъ множество, отъ слата же і сребра нїчто, 20000 їспрядныхъ кобылицъ радї плода въ македонїю послалъ. Но возвращающуся отъ скїѣї фїлїппу, трїваллы на него напали, не хотяще прохода ему дати, ежелї бы частъ згодьчї не всямі. Отъ котораго протївленїя, скоро і бої учїнілся, на которомъ въ лядвію фїлїппъ такъ раненъ, что сквошѣ тѣло его конь убїенъ бысть. Тогда всі убїїа его бымі вмѣнїлі, і згодьчѣ оставїлі. Въ первыхъ егда онъ отъ раны їспѣлѣль, немедленно умышленую воїну на аѣїяны подвїгнуль. Сея радї прїчїны ѡсбаны прїсовокупїлїся къ нїмъ, бояся, да бы послѣ побѣды аѣїнскїя прїблїжнее воїны запаленїе къ нїмъ не прїшло, получїше содружество съ грады, прежде сего не прїятелскїмі, чрезъ посолства всю возбуждають грецїю, мняще что общаго непрїятеля общїмі сілами

отгнаті подобаєть, і нѣкоторые грады побуждені, аѳінянамъ прілѣпляются; нѣкоторыхъ же страхъ воінъ къ філіппу прівлекъ. На сеї воінѣ філіппъ Александра сѣна своего надъ вторымъ крыломъ поставилъ. гдѣ преславнаго богатѣря сіла велмі ясно оказалася. Ібо на сеї брані явілся, не менші отца, паче же нікому равень. По томъ еще сію побѣду себѣ акі завістію і лестію отеческою предвосхїщену бѣгнї порїцалъ. убо совершївшейся брані, прї херронїі хотя аѳінеане чїсломъ воїновъ і много превосходїлі: однакожъ отъ македонянъ всегдашнімъ і догловременнїмъ воеванїя употребленїемъ велмі обученїхъ, побѣжденї бѣвають, не забївши же древнїя славы падоша. Сеї день всему греческому царству, і славу державства і древнѣйшую свободу окончалъ.

Обаче понеже філіппъ всегда ко Александру велмі благопрїятень былъ, по томъ отъ клеопатры мачехї, ко олімпїадѣ прїведенїя, несогласїе началось бѣгнї. прїчину далъ атталъ дядя клеопатрїнъ, который егда на бракъ македонянъ просїлъ, ежебы богамъ молїлся, да бы къ наслѣдїю царства отъ філіппа і клеопатры родїлся преемнїкъ: расгнѣвался велмі Александръ, і рече: о нечестївая главо, а мы тебѣ не їскреннї лї гѣмнї бѣгнї мнїмся: і верже на него чашу. Отсюду воставъ отецъ на Александра, їзвлекъ мечъ, намѣрїлся еже бы его заклатї. обаче уклоненїемъ
мѣла

тѣла отъ ударенія Александръ ухранился. Тогда Александръ поносѣвъ отца своего, взялъ олімпіаду матеръ съ собою і отвѣде во епіръ. обаче его філіппъ, [поношающу демарату коріноянину сѣ ихъ несогласіе] мало послѣдї по многѣмъ прошеніямъ едва насадъ прїгласѣлъ. Между сѣмъ клеопатрінѣ дщери со александромъ братомъ олімпіадѣнымъ, [котораго ізгнану бѣвшу арїсѣвъ, царя епіру учїнілъ] філіппъ бракъ опшравлялъ. День былъ преславенъ радї величества двухъ царей, і дающаго дщерь, і жену поемлющаго, і не бесъ ігръ знаменїтѣхъ былъ, которѣхъ на срѣніе філіппъ, егда бесъ оберегателя между двѣма Александромі сыномъ і сятѣмъ, шель, Павсанїа славнѣ отъ македонянъ юноша, въ тѣсномъ мѣстѣ філіппа ідущаго таїно убѣлъ, і день веселїю опредѣленїи, съ горкѣмъ рѣданїемъ о смерти філіпповѣ окончїлся.

Сеї отрокъ павсанїа содомствомъ насїлованъ обїдно отъ аттала, которѣи его пѣянъ послѣдї акї нечїстую блуднїцу похїтївъ, пірующѣмъ подверже. о сѣмъ павсанїа філіппу жалобу прїносѣлъ, которѣи толь мерсостнѣмъ дѣломъ хотя і велмі разгнѣванъ былъ, но атталу за великую дружбу, і яко дѣла его тогда управлялъ, да бѣ мѣстѣ учїніті, не возмогъ. Былъ такожде атталъ радї клеопатрѣ недавно отъ царя въ супружество вятїя, блїжнѣмъ велмі ему совокупленъ сродствомъ, і надъ полкамї прежде

во Асію посланьмі воевода ізбранъ, былъ мужъ въ воінскіхъ дѣлѣхъ ісряднаго мужества. Того раді царь паче (да бы павсаніа сердце праведною болѣснію палімое прохладілъ) попеченіе імѣлъ, і давъ ему велікія дары, мѣстомъ еще честнѣішімъ прі себѣ самомъ между стражамі тѣла своего почтілъ. Но онъ неукротімымъ распаляся гнѣвомъ, умыслілъ не токмо нагъ сотворшѣмъ ему обіду, но і нагъ сімъ, которыі о доношеніі отмститі не хотѣлъ, мести совершті.

Поживе убо філіппъ лѣтъ 47; царствовавъ 25, Македонскіі царь 23: которому болшее богатство было оружіе воінское, но і богатствъ снисканію, нежелі храненію прілѣженъ велмі, тако убо прі повседневныхъ хіщеніяхъ всегда въ недостаткахъ былъ. Мілосердіе і лукавство са равно любілъ. Ні едіна у него не потребна къ воінѣ прічіна была, ласковъ купно і лстівъ, въ разговорахъ; болѣе обѣщавалъ нежелі давалъ, въ срѣліщахъ і въ сабавахъ хітръ, дружбу і полъсу неімовѣрно почтіалъ. Любовъ прітворяті въ ненавісті, между согласными вражду чініті, у обоіхъ мілости іскати, нарочітое іскусство імѣлъ, между сімі, словесностъ і знаменітая

рѣчъ, остроты і быстроты полна, еже

бы ні красотѣ словъ бесъ вмііства,

ні вмііства ісобрѣменію бесъ

красоты бымі.